

100. V Ý R O Č I E PRVÝCH LETOV NAD ÚZEMÍM MESTSKEJ ČASTI KOŠICE - ZÁPAD 2013

Mestská časť Košice - Západ Slovenský letecký zväz - pobočka Košice

Na mieste bývalého vojenského cvičiska a v lokalite Hliník, terajší Lunik I, rodák z Békešskej Čaby, pilot a konštruktér ANDREJ KVASZ (1883 - 1974) predviedol dňa **3. novembra 1913** na leteckom dni ukážky svojho lietadla typu Kvasz - V.

Mestská časť Košice - Západ z iniciatívy a v spolupráci so Slovenským leteckým zväzom - pobočkou Košice pri 100. výročí tejto udalosti v roku 2013 odhalili pamätnú tabuľu umiestnenú na budove Átrium klubu v Zuzkinom parku 4.

ANDREJ KVASZ

sa narodil 21.2. 1883 v Békešskej Čabe v rodine dolnozemsých Slovákov, ktorí sa prisťahovali z malohontského Vrbovca. Po skončení ľudovej školy sa prihlásil do učenia na Priemyselnú školu v Budapešti. Ukončil ju ako mechanik.

Po presťahovaní rodiny do Budapešti jeho otec založil pre svojich synov dielňu na opravu bicyklov a motocyklov, kde sa stal ako 25-ročný majstrom. V roku 1909 tu zhladal vystúpenie známeho francúzskeho konštruktéra Louisa Blériotae. Bol to určujúci medzník v jeho živote, rovnako ako stretnutie s inžinierom Aladárom Zsélyim pochádzajúcim z obce Čeláry vo veľkokrtíšskom okrese, nadšencom motorového lietadla a jeho mecenášom. V roku 1910 zalietavali spolu ich prvý aeroplán.

Prvé dve vlastné lietadlá Andrej Kvasz zkonštruoval v rokoch 1910-1911. Bol už považovaný za jedného z najúspešnejších a najpopulárnejších aviatikov vtedajšieho Rakúska - Uhorska. V novembri 1911 vystupoval v Szentesi pred 40-tisícovým obecnstvom. V roku 1912 uskutočnil 23 vydatených vystúpení v 19 mestách dolného Uhorska. V roku 1913 zložil pilotné skúšky pre získanie preukazu diplomovaného pilota.

O jeho leteckom mítingu v Košiciach konanom 3. novembra 1913 obširne písala druhý deň miestna tlač. Po vytlačení zvedavcov zo štartovacej plochy policajtmí vykonal prvý let vo výške 20-tich metrov. Potom zosadol a opäť vyletel až do výšky 50-tich metrov. V tejto výške sa vznášal nad cvičiskom úspešne aj po tretí krát. Posmelený odozvou obecnstva vyhlásil, že hľadá odvážlivca na štvrtý let, avšak po napomenutí pilota policajtom sa našlo len kompromisné riešenie - mladého dobrovoľníka s kučeravými vlasmi previezol prevažne iba po zemi. V Košiciach vystupoval so svojim lietadlom Kvasz - V.

Ďalšie letecké ukážky na území budúceho Slovensku v roku 1913 absolvoval v Ružomberku, Poprade, Kežmarku, Levoči, Spišskej Novej Vsi, Bardejove, Topolčanoch, Banskej Bystrici, Brezne a v Prievidzi.

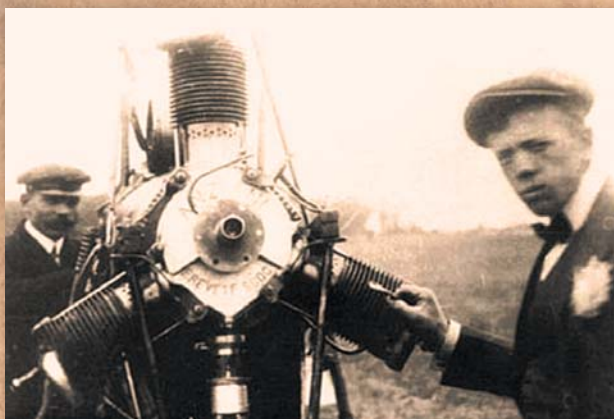
V roku 1914 uskutočnil Andrej Kvasz samostatne turné po Západnom Slovensku so svojim novopostaveným lietadlom Kvasz - VI, a to v Trnave, Hlohovci, Nitre, Leviciach, v Trenčíne a v Piešťa-noch.

Prvá svetová vojna a jej udalosti ho zaviedli na Východný front, kde bol činný ako vojenský pilot. Niektoré z jeho strojov boli vojskom použité na letecký prieskum.

V roku 1953 obdržal od Medzinárodnej leteckej federácie (FAI) cenný diplom Paula Tissandiera. V roku 1964 navštívil Trenčín a absolvoval ako pasažier svoj posledný let na území Slovenska v aerotaxi typu L-200 Morava.

V januári 1974 sa skončila jeho pozemská púť vo veku úctyhodných 90 rokov. V Trenčíne na priečelí Trenčianskej univerzity mu bola v októbri 2001 miestnymi orgánmi v súčinnosti so Slovenským leteckým zväzom gen. M.R. Štefánika odhalená pamätná tabuľa.

Mestská časť Košice - Západ si pripomína 100. výročie prvého letu nad jej územím odhalením pamätnej tabule Andrejovi Kvaszovi v symbolickom význame jej umiestnenia - vedľa pamätnej tabule architektovi Bertholdovi Hörnungovi, odhalenej v roku 2012 pri 50. výročí od začiatku výstavby sídliska Nové Mesto na území bývalého vojenského cvičiska, dnešnej Terasy.

Súčasná Terasa s Lunikmi I až VIII

Átrium klub v Zuzkinom parku
na Luniku I s pamätnou tabuľou
k 50. výročiu začatia výstavby
sídliska

Vydala: Mestská časť Košice - Západ v spolupráci so Slovenským leteckým zväzom - pobočka Košice
foto: Archív SLZ, pobočka Košice, M. Krajňák, A. Jiroušek
Spracoval: L. Virág, M. Krajňák, Tlač: BEKI Desingh s.r.o., 2013